

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Krønikens Dyrkning

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Krønikens Dyrkning", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1816_297_12-com-shoot-idm61.pdf (tilgået 25. juni 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

historiens; historieskrivningens, historievidenskabens.

afgjort, bestemt.

alment, universelt; udbredt.

åbenlyst, tydeligt.

samfundets opdeling i forskellige stænder eller klasser med hver deres opgave.

forsøg.

bestemt, helt sikkert.

alment, universelt.

for øvrigt.

betydning.

forskellige; vekslende.

dissekerede; analyserede; blodigt debatterede

almen, fælles for alle.

tåbelighed, fejltagelse.

fuldbyrdede, komplette.

allerede.

endog, tilmed.

skel, sontring.

åbne.

endog, tilmed.

åbnet.

prægtige sal, festsal (folkevisestil).

afmålt omfang.

skænket, givet (som gave).

kroppens lænker; den legemlige og forgængelige tilværelse på jorden.

gribe om, omslutte.

griber om, omslutter.

forfædre.

overskue.

omgivet.

gribe om, omslutte.

et hele.

på jorden, i den forgængelige verden.

erkende sig selv, være sig selv bevidst.

i jorden, i den forgængelige verden.

bevæger sig; sigter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sjælen, som har sin bolig i det jordiske legeme.

tragter stærkt efter.

væren, eksistens; nærværelse.

ethvert andet.

uafhængige.

den rene.

eksistens.

ligesom.

eksistens, måde at være til på.

negativt ladet, dvs. pøbelvælde.

opmuntrende, trøsterig.

udskillelse.

sådan.

overlod, gav fra sig.

for at.

sikkert.

legemlige, sanselige.

væren, eksistens; nærværelse.

inkarnation.

i den timelige verden; med tiden.

åndelig forbindelse, fællesskab.

allerede.

forunderlige, underfulde.

indgreb, vejledning.

hvordan.

tydeligt, åbenlyst.

dvs. kunster, kunstgreb; heksekunster.

dvs. håndhæve.

almene, universelle; udbredte.

almen, universel; udbredt.

umiddelbart, af sig selv.

åbenlyst, tydeligt.

folkelige, for menigmand.

sikker, ubetvivlelig.

udelukkende.

allerede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sikker, ubetvivlelig

luftspejling, fatamorgana; himmelfænomen.

tåbelige.

historien; historieskrivningen.

ubetinget, blind tro.

hentydning til det heliocentriske verdensbillede, hvor solen er fast centrum i universet med planeterne cirkulende omkring.

(opbyggelige) historiefremstillinger for folket (populærhistorie).

særlige, specielle.

draget op.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 12.071, og Grundtvig 1845. nr. 623.

dvs. hebræeres (jøders).

finde.

rigtigt, fuldt ud.

begloede, kikkede på.

ubetingede, blinde tro.

endnu.

ringe forstand, fatteevne.

sikker.

særegent, karakteristisk.

således; så.

håndskriften, hentydning til palæografi.

værket, indholdet.

historiefremstillinger.

trykpressen.

den nyere epokes historie; den nye historieskrivning.

allerede.

dvs. ærinde.

hentydning til ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.976, og Grundtvig 1845, nr. 2.990.

lærd dannelse, boglig lærdom.

også.

intet andet end.

dvs. åndsliv.

almene, generelle.

også.

overvældende, uoverkommeligt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lægge byrde på, tyngde.

dvs. håndværkerstanden.

brødfødes, ernæres.

lært deres lektie; fulgt et kursus i historie.

blive udført.

generationer.

forgangne.

oplyste, udtlydede; herliggjorte.

menneskeslægtens.

de højere læreanstalters, universiteternes.

et fokuspunkt (jf. en samlelinse).

tilmurede, tildækkede.

fuldt ud.

rodsquddenes.

lat., fromt ønske (der formentlig ikke vil gå i opfyldelse).

statens udformning og tildannelse, så den understøtter menneskeslægtens rette dannelse.

sikkert, utvivlsomt.

skuffe, modbevise.

klart, tydeligt.

bortset fra.

tyer til.

må mærke (optativ).

således.

dog.

nutidens (det afkristnede Danmarks).

tydeligt, åbenlyst.

forfædrenes.

brændte med blå ild. Hentydning til folketroen, at der om natten brændte en blå ild over gravhøje, hvor skatte lå skjult (blålys, vætteild).

givet, beskåret.

dvs. skæven, splinten.

lovprisning af forfædrene og påmindelsen om Guds nåde; lovprisning af forfædrene som er i nådig (velvillig) erindring.

værnedes, blev beskyttet.

løvedes (fik løv), sprang ud.

hentydning til folketroen, at der om natten brændte en blå ild over gravhøje, hvor skatte lå skjult (blålys, vætteild). Grundtvig bruger hyppigt blomsternavnet kærlighed i en metaforisk betydning: kærlighed til historien og minderne fra fortiden.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forfædrenes.

skat, kostbarhed.

forfædrenes.

her: land.

også.

således.

allerede; trods alt.

luge ud

forening, rigsfællesskab.

kæmper, går til angreb (af misundelse); begår forræderi.

jf. ordsproget "det nytter ikke at stampe mod brodden", dvs. det nytter ikke at sætte sig op mod overmagten, se Grundtvig 1845, nr. 288, og Mau 1879, bind 1, s. 92.

adskillelsen, delingen af det dansk-norske rige i 1814.

nedsættende om nordmænd; en ironisk hentydning til Johan Nordahl Bruuns patriotiske drikkeviser fra 1771 med førstelinjen "For Norge, Kiempers Fødeland", der i 1814 fik status af uofficiel nationalsang i Norge.

hentydning til den norske præst Johan Storm Munch, der i 1813-1817 var blevet kaldet til sognepræst i Sande af grev Herman Wedel-Jarlsberg, Norges førende svensk-venlige politiker. Også Munch havde sympati for den norske union med Sverige.

no. esle (verbum): agte, dvs. at have noget i sinde, at have planer om noget. Grundtvig laver samtidig et ordspil på dyret æsel. Passagen henviser til Munch 1816, s. 23.

ty., dronning.

nedsættende om nordmænd; en ironisk hentydning til Johan Nordahl Bruuns patriotiske drikkeviser fra 1771 med førstelinjen "For Norge, Kiempers Fødeland", der i 1814 fik status af uofficiel nationalsang i Norge.

garantere.

endnu, allerede.

dvs. Skånske Lov (Gotfred af Ghemen udg. 1505a) og (Eriks) Sjællandske Lov (Gotfred af Ghemen udg. 1505b); det er eftertiden, der har føjet navnet Erik til denne landskabslov, men det er ikke muligt at bestemme, hvilken konge, den kan tilskrives. En ældre, men kortere version kendes på samme måde som Valdemars Sjællandske Lov.

allerede.

dvs. førnævnte.

forfædrenes.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

også.

betegnelse for dårligt, uforståeligt dansk; det danske sprog i Flensborg.

officielle historieskriver (embedstitel for den historieskriver, der havde pligt til at skrive landets historie).

historieværk.

afgjort, bestemt.

sandsynligt; rigtigt.

forfædrenes.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

allerede.

opdigtet, upålideligt.

bibeltydende prædikener.

afgjort, bestemt.

bemærkelsesværdig.

komedieforfattere.

særegne, særlige.

i landet, dvs. i Danmark.

evnen til at stille sig i spidsen som leder eller forbillede.

tåbelige; moralsk forkastelige.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

lederskab.

dårskab, tåbelighed.

den agtværdige, brave mand; den danske mand.

dvs. lygtemænd; overnaturlige væsener, der ifølge folketroen med lysende lygter narrer folk ud i mosehuller og lignende.

forfædres.

symbol for Martin Luther samt henvisning til den nordiske mytologi, hvor det fortælles, at der for foden af Yggdrasil i nornen Urds brønd levede to svaner, hvorfra alle verdens svaner stammede.

vakle, falde sammen

det folk, der besidder den største historiske viden, dvs. det dansk folk.

indsigt, vidskab.

også.

alligevel, desuden.

sammenhæng, fællesskab.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

agtværdig, brav mand; dansk mand.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

spredte, splittede.

forbindelse, fællesskab.

en djævlbesættelse; en forvildelse.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

her: land.

her: landet.

forfædrene.

i landet, i Danmark.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

menneskeslægten, folket.

forfædrenes.

erindring, minde.

forfædrenes.

også.

således.

blev udført, færdigt.

indpakningspapir.

allerede.

forfædres.

allerede.

helte, krigere.

forfædrenes.

spillede på Oehenschlägers harpe, påvirkede hans digtning.

syntes.

her: landet, Danmark.

ledte efter.

efterkommere.

forfædrenes.

de ulykker, der ramte landet under Napoleonskrigene og især Englands bombardement af København i 1807, hvor omkring 6.000 granater og brandraketter blev sendt ind over byen.

endnu.

tydeligt, åbenlyst.

tidsalder.

værne, med velvilje beskytte.

forfædrenes.

dvs. flækkedes.

sådan.

forfædrenes.

adskillelsen.

også.

varsel, forudanelse.

rundt om.

her: landet, Danmark.

agtværdige, brave mænds; danske mænds.

såvel som.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: land.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.623, og Grundtvig 1845, nr. 2.213.

forfædrenes.

udgivelsen af Saxos *Gesta Danorum* og Snorres *Heimskringla*, som Grundtvig var i gang med at oversætte.
regning.

forfædrenes.

generation.

endnu; allerede.

værn for Danmark; hentydning til voldanlægget Dannevirke, der i årene ca. 600-1200 beskyttede Jyllands sydgrænse, samt til Grundtvigs tidsskrift.

hentydning til Henrik 1. Fuglefænger og formentlig dennes søn, Otto 1. den Store, der bekrigede Danmark i 900-tallet. Det var samme periode, som Grundtvig antog, at fæstningen Dannevirke var blevet etableret - ifølge sagnhistorien af Gorm den Gamles dronning Thyra.

generation.

at forstærke fæstningen (åndeligt). Voldanlægget Dannevirke blev oprindeligt opført i træ. Ifølge overleveringen blev det brændt ned af tyske angribere sidst i 900-tallet, hvorefter anlægget i de følgende århundreder blev genopbygget i sten, tegl og kampesten.

at tillukke med sten den sidste strækning af det nedbrændte Dannevirke (jf. Saxo, 13. bog, kap. 8,5).

her: landet, Danmark.

agtværdig, brav mand; dansk mand.

forfædrene.

efterkommerne.

også, tilmed.

historiefremstillinger, historiske optrin.

mønter; trykte eksemplarer.

Saxo og Snorres krøniker.

generation.

Saxo og Snorres krøniker.

slået op; åbnet, gjort tilgængelige.

generation.

forfædrene.

historiefremstilling.

historiefremstillinger.

udgivelsen af Saxos *Gesta Danorum* og Snorres *Heimskringla*, som Grundtvig var i gang med at oversætte.

en billig penge.

allerede.

bemærke.

tillempe sprog og rim, så folket (menigmand) kan forstå det.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forfædrenes.

uændret, ikke forringet.

mest nøjagtige, nøjeregnende.

værne om, beskytte.

historiefremstilling på vers.

forfædrene.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.761, og Grundtvig 1845, nr. 1.122.

forfædrene.

talemåde: give klar besked, sig sin mening ligefremt, jf. Mau 1879, bind 2, s. 281.

historiefremstilling på vers.

forfædres.

forfædrene.

forfædrenes.

uopdrivelig, som ikke kan skaffes.

dvs. Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse oprettet 1809 af greve Marcus Gerhard Rosencrone og hans hustru grevinde Agnethe Maria Rosencrone, født Hielmstjerne.

dvs. Den Arnamagnæanske Stiftelse bestyret af Den Arnamagnæanske Kommission oprettet 1772 i henhold til testamentet efter Árni Magnússon.

den højere læreanstalt (Københavns Universitet og Sorø Akademi).

for Grundtvig står gudinden Saga som personifikationen historie; yderligere betyder oldisl., edda: bedstemor, oldemor.

efter den lat. vending 'historia magistra vitae': historien er livets lærerinde.

ganske vist.

isoleret, for sig selv.

indsigt, videnskab.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

menneskeslægtens; generationens.

slagmark.

Anvendt litteratur

- Gotfred af Ghemen udg. (1505a) *Hær begynnes skonskæ logh paa ræth danskæ och ær skifft i xvij bøgher oc hwer bogh haffuer sith register, oc ær wæl offuer seeth och rættelighe corigeret*. København
- Gotfred af Ghemen udg. (1505b) *Hær begynnes then zelands low paa ræt dansk och ær skifft i syw bøgher oc hwer bogh haffuer sith register oc ær wel offuer seeth och rættelighe corrigeret*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Munch, Johan Storm overs. (1816) "Ragnvall Jarls Bedrifter paa hans Færd fra Ørkenøerne till Jorsal midt i det Tolvte Aarhundrede efter Kristi Byrd" i *Saga. Et Fjerdingaars-Skrift*, bind 1, s. 21-38. Christiania